



## ДВА ДОКУМЕНТИ

Написані вони у великому проміжку часу між собою. Але обидва мають одну і ту саму ціль: кинути відважно в обличчя тиранічним володарям їхні антилюдські злочини та засвідчити перед історією неперборність Найвищої Правди.

Перший документ належить Юстину Філософу, який жив у 100-165 роках. Це виступ людини шляхетного серця і палкої віри в обороні несправедливого і жорстокого переслідування християн. На лють і терор владних гонителів Юстин підносить свій справедливий голос і відважно заявляє:

“Не перестанемо визнавати Христа, хоча б як нам докоряли люди, хоча б які жорстокі та страшні були тирані!

Ніхто не є спроможний залякати чи ув'язнити нас, усіх тих, що вірують у Христа на всій землі! Справа ясна. Нам відрубують голови, нас розтинають, на нас пускають звірів, нас заковують у кайдани, спалюють, всіма засобами тортурують. А ми, як бачите, не зрікаємося нашого визнання, нашої віри. Навпаки, чим більше нас переслідують, тим більше ми зростаємо чисельно. З нами стається так, як з виноградною лозою, якій пообтинано ті паростки, що принесли плід: вони знову відростають, цвітуть і дають нові плоди. А ота виноградна лоза, яку насадив Христос, Бог і Спаситель, — це Його народ” (Діалог, IX, 1).

Другий документ — нашого двадцятого віку, нашого часу, під заголовком “На смерть Богати-

рьова”, надрукований у “Самвидаві”.

Подиву гідна його сміливість перед розгулом терору, що його застосовує “найбільш передовий” атеїстичний уряд до своїх релігійних та ідейних громадян:

“Енгельс доводив, що мавпа перетворилася на людину, випроставшись та звільнивши руки для праці.

Ми ж віримо, що людина була створена Богом з незігнутою душею та свобідним духом.

Продовжувачі справи Енгельса знову намагаються змусити нас лазити рачки.

Одному з нас, який не згинав стану — Константину Богатирьову, від старанности у згинанні та для повчання інших, проламали голову.

Вбили його тіло, але не вбили його безсмертну душу, не зігнули його духа, не позбавили високого звання людини.

Та й інші не злякалися.

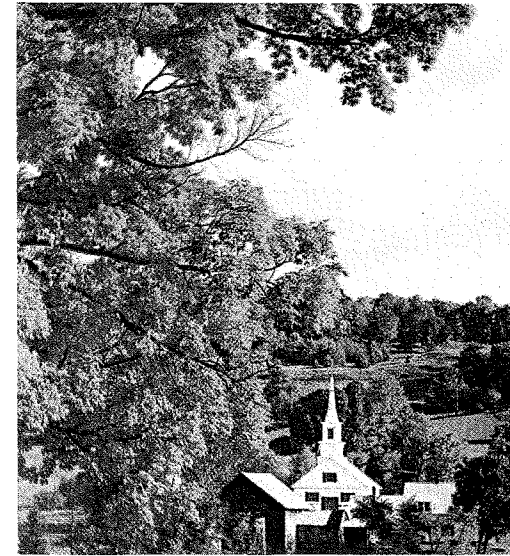
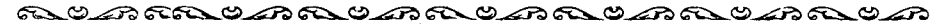
Послухайте, убивці!

Час великого страху минув.

Нас усіх ви можете бити, ламати руки і ноги, проламувати голови, але нашу свободу, нашого духа вам не зігнути, не проламати, не вбити, як сказано в Євангелії: “Не лякайтеся тих, хто тіло вбиває, а душі вбити не може”.

Ваші теперішні злочини є граничною об'єктивізацією вашого духа, — що завжди був у своїй суті блатним, мафіозним.

Ваші злочини є переконливим свідомством вашого духовного бан-



## НА ПОЧАТКУ ОСЕНІ

Ластівчине на карнизі  
Вже гніздо напорожні.  
Бусел в ірїї одлітає,  
Вже в гнізді його немає —  
Ген лиш мріє вдалині.

Вдалині потуманілій,  
В небі, що вгортає тьма,  
Ген вони, неначе тіні,  
Пропливають по хмарині,  
Чи то сон — і їх нема?

Одлітають, одлетіли  
Діти літа і весни.  
Незабаром вже і квіти  
Також мають облетіти,  
І клени, і ясени.

Наче та химерна жінка,  
Змінюється небовид:  
То сміється, то заплаче,  
То всміхнеться знов, неначе  
Народилася на світ!

Сльози радісні та усміх  
Запечалений, смутний!  
Як ви вабите людину  
Хоч на час, на мить єдину,  
В світ невимріяних мрій!

Міг би так я мріяв довго,  
А коли б мене злякав  
Грім чи дзвін почав лунати,  
То чи міг би я сказати,  
Де я думкою блукав?

Ш. П.

## ІСУС — НАД УСЕ!

(Продовження)

Есхатологія Старого Заповіту представлена незвичайно драматично. Пророки, вживаючи різних методів і прообразів, попереджували людей відносно страшних наслідків за їхні гріхи і закликали до негайного покаяння, вказуючи пророчим пальцем на остаточну Божу розправу з усіма грішниками, які відкинули Божу ласку, любов, добрість та Його заклик навернутися зо злих доріг і почати жити праведно. Вони впевнено свідчили про великий день, коли всі люди мусять стати перед святим і справедливим Богом, бо Він буде вимагати від кожного відповідальності за його відношення до Нього та за свої гріхи. Вони вказували на певність приходу Господнього дня, коли Він буде суворо карати кожного грішника, коли Він уже перестане милувати грішних людей, але виявить велич і силу Свого справедливого гніву, гніву палючого, мов огонь, а день той буде

крутства, вашої остаточної відмови від спроб боротьби за душі людей.

Ви скористалися розгнуданістю терору у світі, вирішивши, що за ним не доглянути вашого.

Але й тут ви помилились — доглянуть!"

Священик Глеб Якунін  
Лев Регельсон

27 червня 1976 р.  
Москва

палати, немов піч. У той великий і страшний день ніхто не втече, ані не сховається перед Божим обличчям, бо Він покличе всіх на Свій справедливий суд, — і мертвих, і живих.

Настання Господнього дня випередить сім дуже важливих ознак, які зрозуміють всі, хто щиро відданий Господеві. 1. Прихід свідків: "Ось, Я пошлю вам пророка Іллю, перше ніж день Господній настане, великий і страшний!" (Мал. 5:5, пор. Об'явл. 11:3-6). 2. Великі космічні розрухи: "Затремтять, всі мешканці землі, бо прийшов день Господній, бо близько вже він, день темноти і темряви, день хмари й імлі!" (Йоїла 2:1-2, далі 3-11, пор. Матв. 24:29; Дії 2:19-20; Об'явл. 6:12-17). 3. Байдужість великої частини християн, які не будуть чекати на прихід Христа: "А про час та про пори, брати, не потрібно писати до вас, бо самі ви докладно знаєте, що прийде день Господній так, як злодій вночі. Бо коли говоритимуть: "Мир і безпечність", тоді несподівано прийде загибель на них, як мука тієї, що носить в утробі, — і вони не втечуть!" (1 Сол. 5:1-3). 4. Відступлення від Божої правди: "Хай ніхто жодним способом вас не зведе! Бо той день не настане, аж перше прийде відступлення, і виявиться беззаконник, приречений на погибель" (2 Сол. 2:3; пор. Об'явл. 3:14-19). 5. Схоплення Христової Церкви від

землі: "Раптом, як оком змигнути, при останній сурмі: бо засурмить вона — і мертві воскреснуть, а ми перемінимось!" (1 Кор. 15:52; пор. 1 Сол. 6:15-17). 6. Поява того великого беззаконника: "І тоді то з'явиться той беззаконник, що його Господь Ісус заб'є Духом уст Своїх і знищить з'явленням приходу Свого" (2 Сол. 2:8 і 9-12; пор. Об'явл. 13:4-7). 7. Початок апокаліптичних судів: "І земні царі, і вельможі та тисячники, і багаті та сильні, і кожен раб та кожен вільний, — поховалися у печери та в скелі гірські, та й кажуть до гір та до скель: "Поспадайте на нас, і позакривайте ви нас від лица Того, Хто сидить на престолі, і від гніву Агнця! Бо прийшов це великий день гніву Його, і хто встояти може?" (Об'явл. 6:12-17).

У Старому Заповіті в Біблії знайдено дуже багато важливих і цікавих місць, які свідчать про "День Господній", але ми приглянемося лише до кількох з них. "Оце день Господній приходить, суворий, і лютість, і полум'я гніву, щоб землю зробити спустошенням, а грішних її повигублювати з неї!.. І Я покараю весь світ за зло, а безбожних за їхню провину, бундючність злочинця спину, а гордість насильників знижу!" (Ісаї 13:9, 11 і далі). "...бо це буде день помсти Господньої, рік заплати за заколот проти Сіону!" (Ісаї 34:8). "Бо ось наступає той день, що палає, як піч, і стануть всі пишні та кожен, хто чинить безбожне, соломю, — і спалить їх той день, який наступає, говорить Господь Саваот, Який не позоставить ім кореня ні галузки" (Мал. 4:1).

Якщо наведені вище слова разом з їхнім контекстом порівняємо до Христових слів, записаних в Єв. Луки 21:25-28, то дуже докладно побачимо, що тут є мова про одне і те саме — про "Той День", "День Господній". Подібне побачимо також, порівнюючи інші місця Старого Заповіту до Христових слів, записаних в Євангеліях. У всіх тих місцях говориться про Божий суд над грішними людьми й усюди Христос є представлений, як справедливий Суддя. Тому Слово Боже закликає тепер усіх людей до покаяння й до примирення з Богом через Христа, поки ще є день Божої ласки, поки Він ще милує кожного грішника.

Справді, Христос є не тільки найвищим Суддею, але Він Сам є також Мірилом Суду Божого, тому засуд грішних людей не має жодної важливості, вартості, ані значення без Нього. Христос скаже всім людям Своє остаточне слово, якого ніхто не зможе відмінити. Він скаже: "Прийдіть, благословенні Мого Отця, посядьте Царство, уготоване вам від закладин світу!", або — "Ідіть ви від Мене, прокляті, у вічний вогонь, що дияволу та його посланцям приготований" (Матв. 25:34, 41). Тільки один із двох наведених прилюдів кожна людина почує від справедливого Судді Христа, тому для кожного найкраще тепер приготуватися належно, щоб почувти той перший присуд: "Прийдіть, благословенні!" Христос також встановив спосіб належного приготування: "Покайтесь, і віруйте в Євангелію!" (Мар. 1:15).

У Христовій остаточній прокла-

мації — “Дана Мені всяка влада на небі та на землі” (Матв. 28:18) є надзвичайно велика заява про цілковиту центральність Його Особи. Христос є в усьому і понад усе! Юдеї, а зокрема верхівка, злостилися, слухаючи таку мову Христа, бо вона недвозначно свідчила про Його Божественність, але вона виглядала їм, через їхнє невірство в Нього, немовби Він Сам Себе вивищував до рівня Бога. До речі, людська мова не має достатньо належних слів, щоб передати Його величність, красу і маєстат, та описати Його місце, яке Він займає на небі та на землі. Господь Ісус Христос є над усе в світі!

У Христовій мові було досить багато висловів, які незвичайно сильно дивували одних, а інших людей злостили до тієї міри, що вони готові були кожної хвилини Його вкаменувати. Подумаймо лише про кілька з-поміж них. Ось, провісник Христів, Іван Хреститель, тільки тому, що свідчив про Христа, був, за словами Господа, найбільший з-поміж народжених від жінок: “Поправді кажу вам: Між народженими від жінок не було більшого над Івана Хрестителя! Та найменший в Царстві Небеснім — той більший від нього!” (Матв. 11:11). Коли хто вчинить щось одному з учнів Його, чи для Його вірних, — воно зроблене для Христа: “Поправді кажу вам: що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, — те Мені ви вчинили” (Матв. 25:40; Мар. 9:41). Хто визнає Його перед людьми, Він визнає Його перед Отцем Небесним (Матв. 10:32-33).

Як дуже вражали юдеїв ось такі слова Христові: “Хто вас приймає — приймає Мене, — хто ж приймає Мене, — приймає Того, Хто послав Мене” (Матв. 10:40). Хто не візьме свого хреста і не піде слідом за Христом, той не є достойний Його (Мат. 10:38). Христос дуже сильно докоряв різними містам за те, що не прийняли Його (Мат. 11:20-24). Або візьмімо до нашої уваги такий важливий вислів Ісуса Христа: “Хто не зо Мною, той супроти Мене; і хто не збирає зо Мною, той розкидає” (Матв. 12:30). Або: краще людині не родитися на світ, як зрадити Його; це відноситься не лише до зрадника-Юди, але до кожного Христового зрадника також (Матв. 26:24).

Далі, величність Його бачимо ще з таких висловів: Христові посланці не потребують особливого приготування, але мусять мати одверту і постійну спільність з Ним (Матв. 28:18-20); Його присутність серед людей є вже причиною невимовної радості (Ів. 16:22); не перебувати з Христом і не бачити Його є вже великим каранням для людини (Матв. 23:39); велике Боже спасіння приходить на той дім, що його Христос вшановує Своєю присутністю (Луки 19:9); ніхто з людей не може бути заступником Христа на землі, тільки Святий Божий Дух може бути Його представником (Ів. 14:16-17, 26; 15:26; 16:7). Усі ці вислови, безперечно, відрізняли Христа дуже сильно від людей, бо Він — над усе, Він є Бог!

## І. Думич

### ПЕРЕМОГА ЦЕРКВИ ХРИСТОВОЇ

“...На скелі оцій побудую Я Церкву Свою, — і сили адові не переможуть її” (Матв. 16:18).

Перемога Церкви є запевнена, тому що перемога Христа є запевнена. Церква є тіло Христове, жона Христова, Церква Божа, яку Він купив Своєю кров'ю. Христос є Господь, Голова і Будівничий Церкви Його. Церква, яку Він будує, є діяльна, непереможна, і “сили адові не переможуть її”. Очевидно, кожен член Церкви Христової бажає жити життям перемоги, а не поразки. І якщо ми є правдиві та вірні члени Його Церкви, то будемо мати спільність у Його перемозі. Він сказав: “Будьте відважні: Я світ переміг!” Так що Церква Христова була і буде завжди переможною завдяки особистій перемозі Господа Ісуса Христа.

Про Його перемогу свідчать нам усі слова пророчі. Від книги Буття аж до Об'явлення звучить тріумфальний спів перемоги нашого Господа Ісуса. Перше велике пророцтво говорить нам, що насіння жінки зітре голову змія. Великий пророк Ісая говорить про Нього, як про Страдника, але також запевідає Його перемогу та тріумф: “Він через муки Своєї душі буде бачити плід, та й насититься”. Тоді ми чуємо слова воскреслого Христа до Його учнів: “Дана Мені всяка влада на небі й на землі”. Наостанок могутній хор Апокаліпсису звучить: “Перейшло панування над світом до Господа нашого та до Ісуса Христа Його, —

і Він зацарює на вічні віки!” (Об'явл. 11:15).

Це є вповні незаперечний факт, що перемога Церкви залежить від особистої перемоги Господа Ісуса Христа. Першу велику перемогу Він здобув над спокусою в пустині. І всі послідовники Його мають перемогу над спокусами завдяки тому, що їхній Господь був першим переможцем, як написано: “Бо в чому був Сам постраждав, випробований, у тому Він може й випробовуваним допомогти” (Євр. 2:18).

Христос здобув перемогу над стражданнями. Він сказав Своїм послідовникам: “Страждання знаєте в світі, — але будьте відважні: Я світ переміг!” Апостол Павло також пережив різні страждання в світі, і сказав: “Хто нас розлучить від любови Христової? Чи недоля, чи утиск, чи переслідування, чи голод, чи нагота, чи небезпека, чи меч? В цьому всьому ми перемагаємо Тим, Хто нас полюбив” (Римл. 8:35, 37).

Христос здобув особисту перемогу над гріхом через Свою смерть на хресті. Він Своєю смертю задовільнив Богу справедливість. Він знищив сили диявольські, — Він викупив і визволив народ від провини, кари і тиранії гріха. “Бо Того, Хто не відав гріха, Він учинив за нас гріхом, щоб стали ми Божою правдою в Нім” (2 Кор. 5:21).

Христос здобув особисту перемогу над смертю і могилою. Він

був умер ради наших гріхів. Він був похований, і третього дня Він воскрес. Він — Князь життя. Він мав владу віддати Своє життя у жертву за гріх, і мав владу назад прийняти його у Його воскресінні з мертвих. Він за благодаттю Божою смерть скуштував за всіх, щоб смертю знищити того, хто має владу смерті, цебто диявола, та визволити тих усіх, хто все життя страхом смерті тримався в неволі (Євр. 2:9, 14, 15).

Він здобув особисту перемогу як Воскреслий, Вознесений, Прославлений, Царюючий Господь. Завдяки Його покорі та слухняності аж до смерті, і то смерті хресної, “Бог повищив Його, та дав Йому ім'я, що вище над кожне ім'я, щоб перед Ісусовим ім'ям вклонялося кожне коліно, і щоб кожен язик визнавав: Ісус Христос — то Господь, на славу Бога Отця!” (Фил. 2:9-11).

Завдяки Христовій перемозі Його Церква користується повною і певною перемогою.

Перемога Церкви Христової є перемога моральної та духовної правди. Церква вірить, що Христос є “дорога, і правда, і життя”. Правда є в Христі. Він є повний благодаті і правди. Вся повнота правди Божої відкривається в Сині. Він є втілення досконалої й абсолютної правди відкриття Божого для людей, а так само духовного і морального зобов'язання людини у відношенні до Бога та її ближнього.

Ті, що живуть за правдою Євангелії, здобувають перемогу світла над темрявою, правди над неправдою, волі над рабством. Ті, що на-

роджені від Святого Духа і мають плід Святого Духа, здобувають перемогу як правдиві послідовники Христові. На такій людині сповняються слова Христові, що Він сказав: “Отож, кожен, хто слухає цих Моїх слів і виконує їх, подібний до чоловіка розумного, що свій дім збудував на камені”. Очевидно, цей камінь — це скеля віків, скеля віри, скеля незмінних обітниць Божих.

Перемога тих, що живуть і вмирають у вірі, заслуговує найвищої похвали та нагороди. “Усі вони помиралі за вірою”, і їх “така велика хмара свідків”. Вони з власного досвіду кажуть нам, як бути переможцями в життєвій боротьбі. Вони перемогли світ з усім його гріхом та горем. Вони “озиралися на Божу нагороду”. Апостол Павло міг сказати: “Бо для мене життя — то Христос, а смерть — то надбання”.

Перемога Церкви є перемога ласки над гріхом. Євангелія є відкриття Божої ласки щодо гріха. Ап. Павло сказав: “Де збільшився гріх, там зарясніла благодать”. Всі згрішили і позбавлені слави Божої. Всі потребують Спасителя, щоб одягнутися праведністю, яку придбав Христос. “Бо Христос, коли ми були ще недужі, своєї пори помер за нечестивих” (Римл. 5:6).

Перемога через благодать Божу в Христі Ісусі є причиною нового життя для віруючої людини, як написано: “Коли хто в Христі, той створіння нове, — стародавнє минуло, ото сталося нове!” Процес благодаті є умертвіння. Віруючий є “розп'ятий” з Христом. Він є

мертвий для гріха, як написано: “Так само і ви вважайте себе за мертвих для гріха й за живих для Бога в Христі Ісусі, Господі нашім” (Римл. 6:11). У цих словах ми зауважуємо, що благодать є причиною духовного оживлення. “Відавайте себе Богові, як ожилих із мертвих”, — сказав ап. Павло.

Церква Христова і кожен член її є живим свідченням спасаючої ласки Божої. Церква повинна проявити це нове, воскресле життя в святості та добрих учинках. Християни є вибрані з цього світу, і повинні жити вище від цього світу. Вони послані нести спасіння для гинучого світу. Вони є сіллю землі і світлом для світу. Християни через віру в Христа перемагають цей світ, як написано: “А це перемога, що світ перемогла, — віра наша” (1 Ів. 5:4). Ходити з Христом по темних та бурхливих хвилях цього світу і жити переможним життям — це дійсне чудо спасаючої та підтримуючої ласки Божої в житті Його дітей.

Перемога Церкви є перемога любові. Це є найвищий ступінь любові, бо Бог є любов. Перемога любові виявляє характер Божий і волю Божу. Ісус Христос не лише з'ясував Десять Заповідей Божих на тлі любові до Господа і до ближнього свого, але додав: “Нову заповідь Я вам даю: Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!” (Ів. 13:34).

Ті, які навчилися любові від Того, що Його життя було звершеною любов'ю, від щирого серця пропонували цю любов для інших. Наприклад, ап. Петро, життя яко-

го перемінене любов'ю Христовою, заохочував віруючих, щоб “ревно від щирого серця любили один одного”. Ап. Іван написав: “Улюблені, — любім один одного, бо від Бога любов, і кожен, хто любить, родився від Бога та відає Бога!” Ап. Павло висловився про християнську любов наступними словами: “Любов... усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить. Любов ніколи не перестає!.. А тепер залишаються віра, надія, любов, — оці три. А найбільша між ними — любов!” (1 Кор. 13:7, 8, 13).

Християнське життя є життям любові. Хто ходить у любові, ходить з Богом, подібно як Енох колись. І в наші дні любов є найнеобхіднішою, — не лише говорити про неї, чи проповідувати, але практикувати.

Перемога Церкви є перемога служіння. Господь Ісус Христос Сам служив. Він сказав: “Син Людський прийшов не на те, щоб служили Йому, а щоб послужити, і життя Своє дати на викуп за багатьох!” І знов сказав: “Я серед вас, як слуга”. А тому “хто з вас великим бути хоче, — нехай буде він за слугу”. І тепер правдива Церква йде за взірцем її Вчителя, Господа Ісуса Христа, в її служінні для нужденного гинучого людства. Щире, присвячене служіння християнина є дійсною перемогою. Юнак, який віддав п'ять хлібів та дві риби для Ісуса, вчинив велике служіння, і здобув значну перемогу. Так само бідна вдова, що віддала дві лепті. Рівно ж і Марія з Віфанії, що вилила дорожнечіне миро на голову і ноги Ісуса.

Цілий християнський світ знає про ці славні вчинки служіння, і вони залишаться частиною слави у Небеснім Царстві назавжди.

Очевидно, нам потрібно пам'ятати, що найвищий ступінь християнського служіння є здобувати інших для Христа, і привести їх до спільноти Церкви Його. Христова головна місія була, щоб "знайти та спасти, що загинуло!" Цю місію Він доручив Його Церкві, сказавши: "Ідіть за Мною, — Я зроблю вас ловцями людей!" Він обіцяє славу нагороду тим, хто вірні в аспекті місійного служіння. В книзі Даниїла є записані наступні слова: "А ті, хто привів бага-

тьох до праведности, сьятимуть немов зорі, навіки віків". Христос сказав: "А хто жне, той заплату бере, та збирає врожай в життя вічне, щоб хто сіє й хто жне — разом раділи" (Ів. 4:36).

Перемога Церкви є перемога життя над смертю. Серце Євангелії стверджує нам: "Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне". Ця перемога вічного життя є перемогою над смертю. Перемога воскреслих, прославлених тіл.

Це перемога триумфуючої у Христі Церкви!



### ПІДСУМКИ ОДНОГО ЖИТТЯ

"Я щоденно читав Новий Заповіт і буду його читати, доки мої очі зможуть бачити; буду читати, доки видні букви — чи то при світлі сонця, при свічці, темної ночі, у щасті і нещасті, у здоровому стані і в хворобі; коли міцна моя віра, і коли її підточують сумніви; коли душа охоплена пориванням до Бога, і коли вона пригнічена. Мені завжди здається, що я бачу щось зовсім нове, чого досі не спостерігав — щось невичерпно глибоке, завжди в однаковій мірі захоплююче і змістовне.

Позолота обрізу моєї книги стерлася, сторінки пожовкли, шкіряна оправа порвалася, і ледве тримається спинка. Декілька листків відірвалося. Необхідно опрацювати книгу, але мене лякає думка розлучитися з нею хоч на декілька днів...

Що треба зі мною покласти до домовини? Біблію".

Д. С. Мережковський.

## ЛЕКЦІЇ З ЖИТТЯ ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

(Закінчення)

### Смерть Івана Марк. 6:21-28

Бенкет у Махеронському замку. Ірод справляє день свого народження. З численними гістьми він прибув сюди зо свого палацу в Тіверіаді. На розкішних лежанках розмістилися гості: вельможі, тисячники і старшина галілейська. На золотих і срібних полумисках подається одна страва за другою, доки на одному з них не буде принесена голова великого служителя Божого — Івана Хрестителя.

Грає музика. Зал яскраво освітлений, але в серцях тих, що бенкетують, панує глибока темрява, тому що в них нема Христа, Який, як сказано в Євангелії від Івана, є "Світлом правдивим, Хто просвічує кожну людину, що приходить на світ" (1:9).

У темному підземеллі освітленого замку в Махероні сидить в'язень — Іван. Стіни мокрі, великі пацюки шмигають туди і сюди, маленька копилка димить на столі. На Івановому обличчі відбивається глибокий спокій та сердечний мир. У його в'язничній камері темно, але в його серці яскраве світло — світло Христа! До його слуху доходять звуки веселої музики, але в його душі бринить інша музика — на славу Агнця Божого Христа! Зайдімо до нього до його мокрого і холодного підземелля. "Іване! Чи ти бажаєш замінити твоє становище на становище Ірода, що бенкетує зо своїми гістьми?" —

"Ні!" — відповідає великий служитель Божий. "Але там наверху в замку ясно, розкішно, весело"... — "У мене ліпше! — відповідає Іван. — Там тільки зовнішнє світло і зовнішня радість, а в серцях темрява і порожнеча. Я ж тут щасливий у моєму Господі!" — "Іване! Невже твоє становище сумісне з великою любов'ю Божою?" — "Так, Бог любить мене — я в цьому не сумніваюсь, і моє становище послужить тільки для слави Божої!"

Друзі! Яке то велике щастя мати Христа у серці! Він перетворює на рай кожен найменший куточок нашого життя.

Танець дочки Іродової і нерозумна обіцянка Ірода. Своім танцем Саломія захопила всіх гостей та особливо самого Ірода. "Проси в мене, чого хочеш, — і дам я тобі!" І поклявся він їй: "Чого тільки від мене попросиш, то дам я тобі, — хоча б і півцарства мого!" Обіцянку дано, і всі присутні чули її. Іродова обіцянка — велика пересторога для всіх нас. Ніколи не давати нерозумних обіцянок. Чого ж зажадала Саломія від царя? За порадою матері вона зажадала смерті Івана Хрестителя: "Я хочу, щоб дав ти негайно мені на полумиску голову Івана Хрестителя!" Такого прохання історія ще не знала. І такого бенкету з таким кривавим піднесенням на полумиску історія так само не знає. Яка велика спокуса для Ірода! У Слові Божому спокусник зображений

у вигляді змія. Ми знаємо, що саме змії спокушував Єву. Отруйні змії на вигляд дуже гарні, але жало їхнє смертоносне. У цьому також велика лекція для нашої душі. В чому полягала “гарна” спокуса Самолії? Іроде, ти обіцяв, — дотримай слова! Якщо не дотримаєш, усі вельможі перестануть вірити тобі. Ціла країна довідається, що ти не дотримав свого слова. Та й перед Богом ти будеш винен. Яка “гарна” спокуса: дотримати дану обіцянку! Дотримати своє слово!

Ірод не протистав цій спокусі і послав вояка, щоб приніс Іванову голову. І ось — голова Івана на полумиску! І замовкли уста сказали найсильнішу проповідь з усіх проповідей, що їх виголосив протягом свого служіння цей проповідник — і Іроду, і гостям його, і Іродіаді, і всьому людству, і нам з вами!

Яке важке випробування для Івана: у 30-річному віці прийняти таку мученичу смерть. Тільки силою Божою він міг це витерпіти.

Прийдешне може нас лякати: важкі випробування, хвороби, смерть — усе це може викликати в нас страх і тремтіння, і нам може видатися, що ми не зможемо сприйняти радісно та бадьоро ті чи інші важкі обставини життя. Аж ось ці залякуючі нас обставини приходять і, о диво, вони переживаються нами легко та бадьоро! У чому ж справа? Христос у потрібну хвилину приходиться нам допомогти. І в нашому випробуванні збуваються слова: “Досягла вас спроба не інша, тільки людська; але вірний Бог, Який не попустить,

щоб ви випробовувалися більше, ніж можете, але при спробі й полегшення дасть, щоб знести могли ви її” (1 Кор. 10:13).

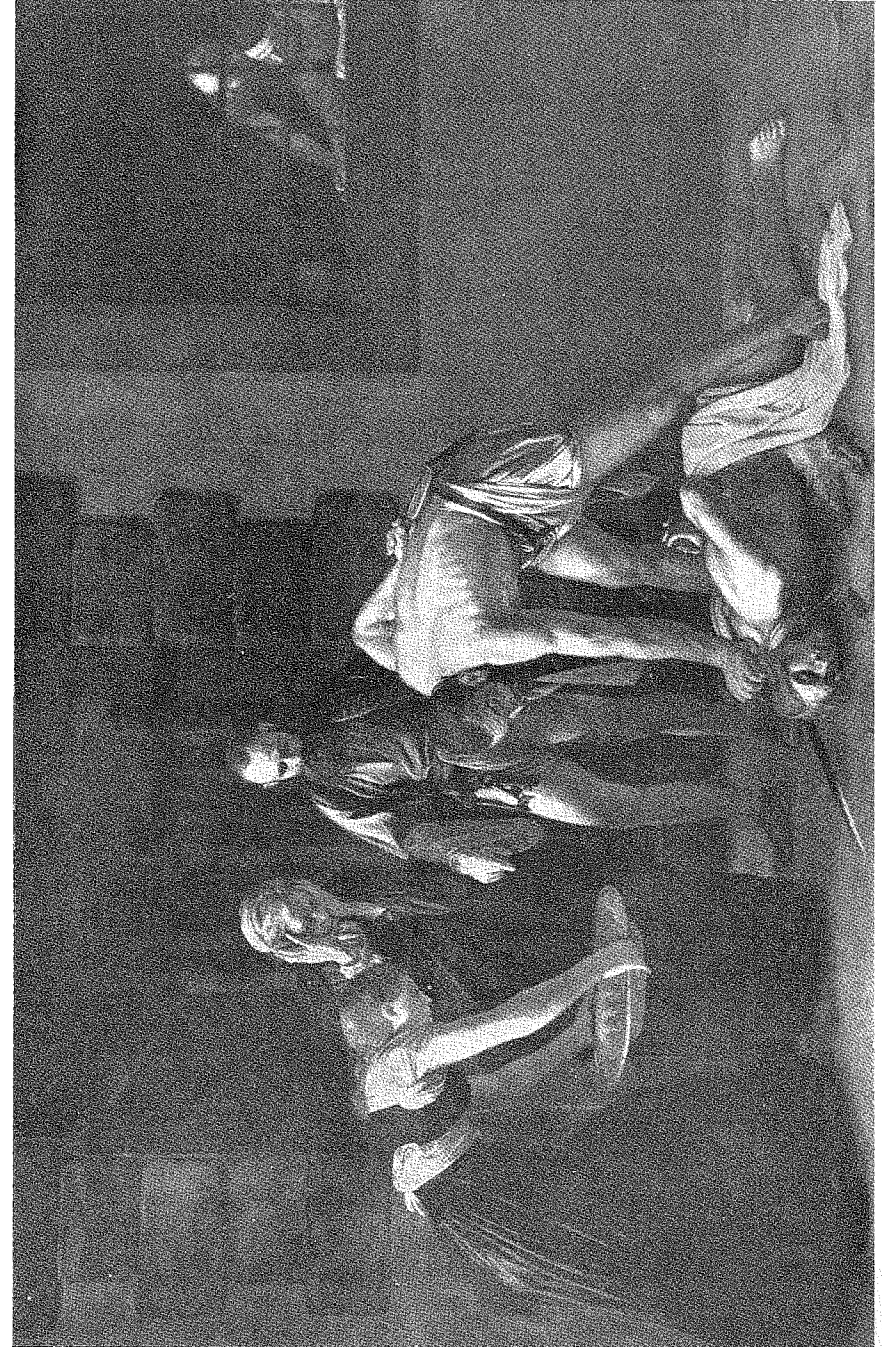
Так було і у великому випробуванні Івана Хрестителя. Так воно і в усіх наших випробуваннях. Не буде випробування понад силу. У випробуванні Господь Ісус Христос дає і полегшення.

### Життя без чуд, а проте з чудами

Учні Іванові поховали свого вчителя (Матв. 14:12). Де поховали — ми не знаємо. Та одне знаємо: де б не спочивало його тіло, під час воскресіння мертвих він воскресне, щоб жити вічно з Христом!

Із своїм великим горем учні Іванові пішли до Христа. До найбільшого Друга та Утішителя всіх засмучених. Яке ж то щастя, що і ми знаємо дорогу до цього великого Утішителя! І під час смутку можемо все розповісти Йому. Безперечно, Він і без наших сліз знає все, але слова молитви приносять полегшу нашому серцю. І, як найкращий Друг, Він завжди готовий вислухати нас.

Подивимося тепер на царя Ірода. Привид убитого ним Івана переслідував його. Голова Іванова на полумиску була для нього “черв’яком, що не вмирає”, і “вогнем, що не гасне”. Ірод тремтів при думці, що воскреслий Іван може раптом знову стати перед ним і докорити йому не тільки за гріх з Іродіадою, але й за гріх жорстокої розправи над найбільшим з пророків (Лук. 9:7-9).



М. М. Караваджо (1573-1610).

Смерть Івана Хрестителя.

Останнє, що ми читаємо про Івана в Євангелії: Іван. 10:40-42. Христос переслідуваний в Єрусалимі, пішов на те місце Йордану, де Іван колись хрестив, і там перебував.

І багато до Нього приходили і розважали між собою, порівнюючи Христа та Івана: Христос — великий чудотворець, а Іван жодного чуда не вчинив. “Але все, що про Нього говорив Іван, правдиве було”. Яке чудове свідоцтво народу про Івана!

“Жодного чуда Іван не вчинив”. Так, він не уздоровив ні одного сліпого, ні одного прокаженого. Не воскресив ні одного померлого, як це чинив Христос. Так, таких чуд Іван не чинив. Проте Христос сказав про нього, що з народжених жінками нема більшого, ніж він. Тому що він, вірніше Бог через нього, творив інші чуда. Через його могутнє свідоцтво про Христа відкрилися духовні очі сотень і тисяч людей, що слухали його проповідь. Хіба ті, кого він хрестив у водах Йордану, не були духовно прокаженими? Не були в проказі гріха? І хіба вони не поверталися додому духовно очищеними? Хіба не воскресли до нового життя тисячі духовних мерців, яким він показав на Христа, як на Агнця Божого, що взяв на Себе гріх світу?

Іван проповідував слово про хреста, а слово про хреста — це сила Божа (1 Кор. 1:18).

Оці чуда, що їх чинить Господь не у вогні, не в бурі, не в землетрусі, а в подиху тихого вітру, люди часто не визнають чудами, хоч вони є великими чудами.

Іванове свідчення про Христа було свідченням правдивим, і воно викликало внутрішню зміну в тисячах душ. Великий крок із темряви до світла, від влади сатани до Бога! Над усіма нами Бог учинив велике чудо: чудо духовного uzдоровлення, чудо воскресіння, чудо відродження.

Якщо в ділянці матерії Бог припинив чуда, то в ділянці духовній Він, навпаки, почав більше, ніж колись, творити чуда. Чуда відродження і чуда освячення, — одже це великі чуда!

Навчимося від Івана Хрестителя свідкувати про Христа життям і словами! Христос — це найкраще, про що ми можемо оповісти світові. Життя Івана Хрестителя тому таке прекрасне, що він свідкував людям про Христа.

Якщо ми будемо свідкувати людям про Христа — наше життя також буде прекрасне і благословенне.

А. В. К.



Мудрість полягає не в тому, щоб ніколи не робити помилок, а в тому, щоб уміти виправляти їх та ніколи більше не повторювати.

Коли людина не знає, до якої пристані тримає путь, для неї жоден вітер не буде попутним.



## І. Кмета-Єфимович

### РОЗДУМИ ЮВІЛЕЙНІ

(На 125-річчя Баптистського Руху в Україні)

Гомоніла давно Україна, —  
Україна і ваша й моя!  
Гляньте, — чудо з'явилося на небі,  
Нова зіронька людям сія!...

Гомоніли-шептались в Основі,  
У Основі, в Херсонських степах:  
“У Михайла й Івана — обнова...  
Не страшні їм ні стражник, ні пан!”

Гомоніла в хатах Україна:  
“Швець Михайло не краде, не п'є,  
“Книгу Божу з Іваном читає, —  
“Той Онищенко й бджілку не вб'є...”

“А яка ж то обнова, татусю?” —  
Запитало раз панське хлоп'я.  
“Синку мудрий, — я з того сміюся...  
“Бо то — ересь... Вчить храм так і я”.

“Але кажуть, — хоч Гуса спалили,  
“Та ожив він... Сюди прилетів...”  
“Ой дитино! Зростеш ти на силі,  
“Зросте й гнів твій... На німців тих гнів!”

Йшла зоря то Христового слова,  
В Любомирку, у Київ прийшла...  
Зоре, Зоре! Ти — символ любови,  
Символ віри й спасіння від зла!

Гнівні хмари й громи тебе, Зоре,  
Не сховали в святих небесах.  
Були муки, кайдани, жах, горе,  
Та у смерті ламалась коса.



Йшли так мужньо вперед піонери, —  
Зна Кавказ... і Сибір... Воркута...  
Рябошапки в болгарів померли,  
Та Господь доглядав їх і там.

Ось, і Свято у нас Ювілейне:  
Сто із чвертю схвильованих літ!  
З України чуть голос: “Ми певні, —  
Втихне вітер тяжких лихоліть!”

Гомонітиме знов Україна, —  
Україна, ой рідна моя!  
Ось, гряде Царство Правди і Волі!  
Гляньте, — Зірнька Божа сія!

Вересень 1977,  
Філадельфія, Па.



## Тріумф перемоги

На 125-річчя Української Баптистської Церкви

“І вони його перемогли кров'ю  
Агнця та словом свого засвід-  
чення, і не полюбили життя  
свого навіть до смерті!”  
Об'явл. 12:11.

Від самих ранніх днів своєї історії Церква Христова натрапила на непримиренну ворожість світу. Вона болоче відчула арешти, знущання, каменування, гострість меча, муки хреста, лютість хижих звірів, а за нашого часу тортури, ув'язнення, концентраційні табори, мученичу смерть...

Першими, хто підніс зухвало свою руку на неї, були юдейські іє-

рархи. Саддукейського погляду, вільного світського життя, віддані формі і владолобству, вони нанесли дошкульні удари Церкві апостольського часу та запламити свої руки безвинною кров'ю праведників.

Переможне поширення Христової Євангелії за межами Палестини насторожує поганський світ. Використовуючи сліпий фанатизм

натовпу та моральну зіпсутість римських імператорів, зло зробило їх смертоносним знаряддям боротьби. Кров християн зрештою зрешувала арену Рима, коли їх, для потіхи огрубілого натовпу, віддавали на розшарпання диким голодним звірам, коли масово розпинали на хрестах і виставляли для видовиська. Вигадуючи все жорстокіші знущання, християн зашивали в сирі шкури тварин і залишали на сонці на повільну смерть, обкручували клоччям, поливали смолою, а тоді запалювали і вони горіли смолоскипами в імператорських садах, освітлюючи нічні оргії розбещених вельмож. Християн змушували вирікатися прилюдно Христа, видавати на знищення рукописи Святого Письма, руйнували християнські храми.

А чи набагато різниться від перших християнських терпінь доля Української Баптистської Церкви? Майже всі сто двадцять п'ять років її історії так само пов'язані з різноманітними тиранічними потрясіннями.

Спочатку, як і перша Церква, вона випила гірку чашу з волі вітчизняних ієрархів, а при новому режимі — з волі боговідступного уряду. Теперішні переслідування вражають особливою виродливістю, бо суперечать всім історичним здобуткам культури, гуманізму, моралі. З переходом влади до рук атеїстичних елементів колесо історії країни повернулося назад. Повернулася давня поганська беззмістовність, відсталість і жорстокість, щоправда, з тією різницею, що додалася люта ненависть до

Бога, до Його правди, святости та всього Божого. За своїм розміром, за своєю хижістю, Церква Христова не переживала ще такого вогняного випробування. Усі ті стогнання і крики віруючих, що вирвалися назовні з атеїстичних катівень, лише слабкий відгомін страшної дійсности. Якби зібрати сльози вдів і сиріт та безневинну кров мучеників, у нашій багаторстраждальній країні потекли б дві, створені злочинними руками, річки. Християнськими кістками вимощені шляхи до Білого моря, Сибірської тайги, пустелі Середньої Азії, до суворої Колими. Християнськими стражданнями проведено хвалені на цілий світ довгі канали та розгорнено велике соціалістичне будівництво.

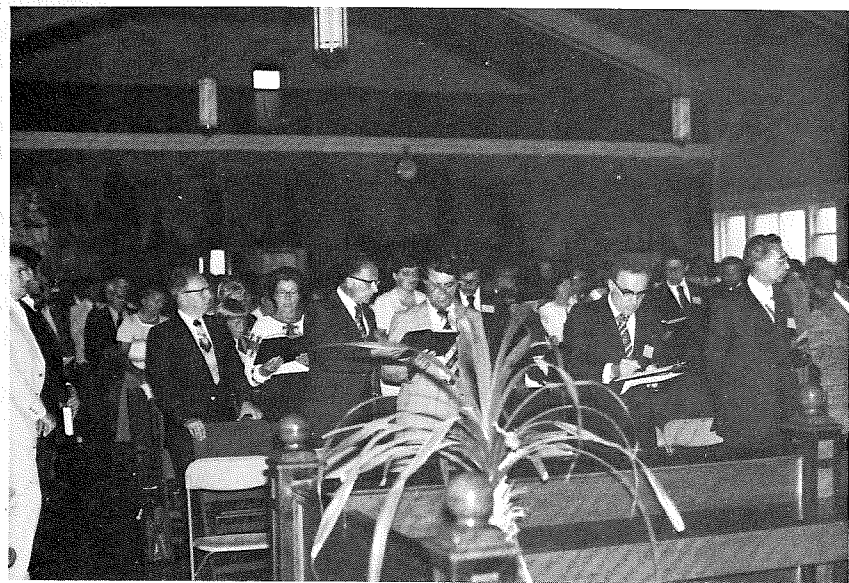
За приблизними даними, тільки в роках 1929-1945 загинуло у в'язницях та концентраційних таборах 22 тисячі активних церковних служителів. Від 1945 до 1970 року знову хвилею арештів відірвано від родин та запроторено на каторжні умови життя понад 20 тисяч. Загальна ж кількість репресованих — мільйони.

Не даремно між віруючими міцніє переконання, що в сучасних днях боговідступництва ми маємо справу не із звичайною звихненою політичною системою, а з передреченою системою дияволовладдя. Є ваговита підстава для твердження, що світ знаходиться напередодні того страхітливого часу, що його в Апокаліпсисі названо часом звірини: “І відкрила вона свої уста на зневагу проти Бога, щоб богозневажати ім'я Його й оселю Його, та тих, хто на небі живе. І

ЮВІЛЕЙНИЙ КОНГРЕС 125-РІЧЧЯ  
2 - 5 вересня



БАПТИСТСЬКОЇ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ  
1977 року, Чикаго



ій дано провадити війну зо свяtimi, та їх перемогти” (Об’яв. 13:6-7).

Чи можемо собі уявити мужність тих, що йдуть безперервними рядами цією тернистою дорогою без вагання, без розпачу, без жалісного нарікання, благословляючи свого щоденного важкого хреста?

Чи то терплячи незаспокоєний голод на засланні, чи то перев’язуючи болючі незагойні рани, чи то повертаючись із довголітньої неволі додому, віруючі не зраджували свого Господа. Переслідування ще більше поглиблювали їхнє переконання у перевазі шляхетності віри над тиранічним безвір’ям, шліфували й оздоблювали їхнє життя, освячували їхню добровільну самопожертву та окриляли до поширення вічної правди непереможної Євангелії.

Тож, у нашому темовому тексті Об’явлення ми чуємо небесний голос не розчарування, навіть не підбадьорення, а голос радості, торжества, тріумфу: “вони — перемогли”!

У чому таємниця цієї величної перемоги? Де черпається така міць, що виводить за межі страху перед найжорстокішими переслідуваннями?

Відповідаємо: у Христі. У постійно діючій Його обітниці: “І ото, Я перебуватиму з вами повсякденно аж до кінця віку!” (Матв. 28:20). У забезпечуючій Його відкуплюючою кров’ю нейтралізації зла.

Як раніше сонце райдужно відбивається в краплі чистої роси, так незрівнянна божественна кра-

са Христа захоплююче відображається у Його вибраній і викупленій Церкві та у чистому і щирому серці кожного віруючого в Нього. Ісус Христос так багато дає Церкві і душі, так щедро обдаровує Своєю благодаттю, що всі привілеї світу цього не дорівнюють і найдрібнішій частині Господньої доброти. Найпривабливіші коштовності дочасности поруч з Господніми дарами виглядають тільки дешевими блискітками.

Справді, все те багатство шляхетности, гуманности і культури, вся та милість і теплість серця, що про них ми сьогодні знаємо, прийшли до нас від нашого Господа через Його Церкву. Найвище споглядання античного світу можна сприймати лише як ранні проблески нашої християнської дійсности.

Пригляньмося до дивних рис Його неземного характеру.

Любов, лагідність, милосердя, співчуття, терпеливість, прощення, — це ж могутній оживлюючий та оздоровлюючий потік доброти, що безупинно пливе серед сухої, черстої і бездушної людської пустелі. Це краса і коштовність високих якостей, розкритих для приоздоблення та збагачення нашого життя.

Усім Своім еством Він відкликався на долю людську. Відчував кожен порух людського серця звільнитися від зла. Він не озирався на фарисейське осудливе шемрання, не погорджував ні одним з найменших у цьому світі, а йшов назустріч кожній потребі, спускався до найнижчих верств суспільства, “щоб знайти та спасти, що загинуло” (Лук. 19:10). І коли Йо-

го благодатна рука доторкувалася до морально дефектного, знівченого злом серця, там ставалася чудодійна зміна, там починалося життя освячення, життя високого, здорового укладу. “Господи, половину маєтку свого я віддам ось убогим, а коли кого скривдив був чим, — верну вчетверо”, — промовив Закхей, коли серце його, відчувши ніжний Господній дотик, ожило і забилося радістю.

Дивно і безмежно щасливо: грішник отримує прощення! Звільняється від пригнічуючого почуття провини перед Богом. Упевнюється в благодаті Божій на підставі викуплення від наших гріхів голгофською жертвою Спасителя. Стає новою людиною. Як євангельський блудний син, повертається до свого Небесного Отця.

Я не є певний, що ми, люди, вміщуємо всю велич Божої любови, яку нам передав Господь цим простим реченням: “Так само, кажу вам, радість буває в Божих ангелів за одного грішника, який кається” (Лук. 15:10).

Суть Божої любови полягає не тільки в нашому прощенні. Вона так далекосяжна, що сягає самої вічності та охоплює собою всю вічність. Вона вертає, втрачену нами, любов Небесного Отця, Його привітливі і милі отцівські обійми, Його ніжний отцівський поцілунок миру.

Однороджений Син Божий явив нам Небесного Отця. Він навчив нас приходити до Нього у нашій щоденній молитві “Отче наш”. Через Сина Божого ми пізнали, що у всесвіті є не тільки геніальний

Конструктор, Архітектор, Творець, а що є і добрий Отець.

Земля у безкрайому всесвіті — не загублена порошина. Людина — не випадковий склад хімічних сполук. Життя людини — не те саме, що життя тварини. Всесвітом керує всемогутній Бог, і цей Бог є повний любови та ласки Отець. Ми не просто створіння, а діти Божі. До нашого існування вкладено глибокий зміст і високу мету.

Небесний Отець послав на землю Свого улюбленого Сина, аби із даром благодатного прощення “були перед Ним ми святі й непорочні, у любові, призначивши наперед, щоб нас усиновити для Себе Ісусом Христом, за впадою воли Своєї” (Ефес. 1:5). Далі ап. Павло доповнює: “А коли діти, то й спадкоємці, спадкоємці ж Божі, а спадкоємці Христові” (Римл. 8:17).

Чуєте? Усиновити! Співспадкоємці Христові!

Яка ж то милозвучна, райська, вічна мелодія! Чи протягом всієї історії людства хтось запропонував нам щось краще і вище?

Сама структура Церкви укладається не за адміністративним принципом, а за системою організму, де всі члени важливі, де дбайливе піклування всіма членами: “І ви — тіло Христове, а зосібна — члени!” (1 Кор. 12:27). Вищий респект у ній заслуговує той, хто більше служить: “Хто з вас великим бути хоче, нехай буде він вам за слугу. А хто з вас бути першим бажає, — нехай буде за раба” (Мар. 10:43-44).

Внутрішньоцерковна взаємодія членів устаюється Христовою засадою: “Нову заповідь Я вам даю:

Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви! По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою” (Ів. 13:34-35).

Не відплата злом за зло, а відповідь добром на зло, як захід знешкодження зла, ставиться наріжним каменем у стосунках із зовнішнім світом: “Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує” (Матв. 5:44).

Потреби і труднощі ближнього в однаковій мірі стосуються всіх членів Церкви. Біль одного члена спричиняє страждання всьому тілу. На ускладнення одного члена спішить з допомогою вся Церква.

Саме в такому розумінні, наслідуючи першу Церкву, прийняла Христову Євангелію Українська Баптистська Церква. Саме так, як у першій Церкві, Господь виявив силу Своєї благодаті в Українській Баптистській Церкві.

Тому, недивлячись на урядову опозицію і публічну зневагу, на спричинювані перешкоди, обмеження та утиски, Церква не тільки не втратила свого престижу, а ще міцніше захоплює своєю чистістю і красою. Люди масово спішать на Богослуження, спрагло слухають Слово Боже, переживають абсолютну правду Господньої присутності.

Настає особистий досвід тихих і дорогих серцю зустрічей з Господом. Все більше і глибше оцінюється Його діло спасіння. Тоді до серця сходить блаженний мир благодатного прощення, все єство

осяюється небесним світлом, — і щастя нового життя з Богом стає дійсністю!

Людина виходить за межі земного життя. Перед нею велично розкриваються неосяжні небесні обрії. Ще вона на землі, але живе вже умовами Неба. Ще у смертному тілі, але носить у собі завдаток вічності. Ще належить до категорії синів людських, але є вже усиновлена Небесним Отцем. Все, що у просторах всесвіту належить Великому Богові, є вже і її власністю. Всі дочасні вартості, всі земні події, потрапивши під небесне освітлення, переоцінюються і сприймаються за властивою їхньою вартістю. Навіть довголітні страждання та заслання не муляють не-посильним тягарем.

Чи може щось протиставити цьому убогий духом боговідступний світ?

Зло має страхітливую лютість і містить у собі таку ж руйнівну силу. Але зло не має в собі сили творчої, будуючої. Зло не знає люту ідей. Отже, зло безперспективне, тимчасове, перехідне. Нехай зухвало бушує, нехай вдає із себе переможця, зло — без майбутності.

Остаточне слово у всіх справах всесвіту належить Богові. Перемога застається за Агнцем та Його вірними послідовниками, захищеними Його пречистою жертвенною кров'ю. І буде Бог у всьому все!

Занурюючись у безбережний океан Господньої благодаті, все наше єство охоплює благоговійне зворушення. Ми приємно вражені. Ми щасливо схвилювані. Господи, як це велично! Господи, як це славно!

Нам хочеться говорити словами магніфікату: “Величає душа моя Господа, і радіє мій дух у Бозі, Спасі моїм”!

Наша істота прагне смиренно схилитись перед Сидячим на престолі та Агнцем, і в своєму покло-

нінні приєднатись до численних голосів торжественного небесного прославлення:

“Свят, свят, свят Господь, Бог Вседержитель, що Він був, і що є, і що має прийти!”

4. IX. 77.

І. Беркута.



В. Домашовець

## СТВОРЕННЯ СВІТУ

(Продовження)

Святий Дух завжди наставляє правдивих віруючих у належному напрямку щодо розуміння Слова Божого, а зокрема Він наставляє тих усіх, хто від серця щиро бажає пізнати Бога, Його характер, Його волю, Його діла та глибини Його відвічної правди. Одним з-поміж багатьох, які бажали пізнати Бога та Його плани на майбутнє, був пророк Даниїл. Бог назвав його “мужем бажання” й об'явив йому те, що мало статися. Але Даниїл був не лише людиною глибокої віри і щирої відданості йому, він був також людиною постійної молитви.

Бог хоче, щоб ми приходили до Нього з нашими проблемами розуміння, з нашими труднощами пояснення і з нашими неналежними інтерпретаціями, а Він нас якнайкраще наставить, научить, напутить і дасть пізнати Себе. Пізнання Бога, Його волі, Його плану та Його діл росте в нас у міру нашого духовного росту та інтелектуального розвитку.

### Створення у Біблії

Біблія — це Книга Божеського Авторства, написана людською мовою, як Боже об'явлення для всіх народів світу.

У тій чудовій Книзі дуже докладно з'ясовано все те, що кожній людині необхідно знати, щоб самій хибно не здогадуватися і не сумніватися про все те, чого самовільно розумом узагалі не можна досягнути. Розум людини не є досконалим, і він не може збагнути навіть ще всього у фізичному світі. Перед ним є ще щільно закриті різні тайники природи, які вимагають багато років посиленого досліджування та розважання, а деяких з-поміж них людський розум ніколи не буде спроможний збагнути. Філософські блукання поміж різними ідеями в пошуках найкращих теорій, що ними можна б з'ясувати позафізичний (метафізичний) або надприродний світ, є найкращим доказом необхідної потреби такого з'ясування Істотою, Яка не лише розуміє сутність усього природного та надприродного, але Яка перебуває в надприродному світі, а в додатку, Яка Сама є надприродною Особистістю.

Для усунення всякого незнання, невірства і сумнівів відносно існування та природи духовного світу, надприродної Істоти, духовної Особистості, Яка дала пізнати Себе людям у назві “Той, Хто є”

або “Суший”, об’явила Себе, як Божество, надприродний світ, духовні закони, принципи праведного життя, потребу і спосіб спасіння людини та багато інших важливих правд. “Усе, що потрібне для життя та побожності, подала нам Його Божа сила пізнанням Того, Хто покликав нас славою та чеснотою. Через них даровані нам цінні та великі обітниці, щоб ними ви стали учасниками Божої Істоти, утікаючи від пожадливого світлого тління” (2 Пет. 1:3-4).

Щоб ще докладніше з’ясувати нам усе, Бог послав Свого Однородженого Сина, через Якого Він об’явив Себе у всій повноті та виявив нам незмірну велич Своєї любові. “Багато разів і багатьма способами в давнину промовляв був Бог до отців через пророків, а в останні ці дні промовляв Він до нас через Сина, що Його настановив за Наслідника всього, що Ним і віки Він створив. Він був сявом слави та образом істоти Його, тримав усе словом сили Своєї, учинив Собою очищення наших гріхів, — і засів на правиці величності на висоті” (Євр. 1:1-3).

Уже на самому початку тієї чудової Божої Книги — Біблії читаємо одно з найважливіших для всіх людей твердження саме Того, Хто є Першопричиною всього існування: “На початку створив Бог небеса та землю” (кн. Буття 1:1). Проти цього феноменального речення, яке стверджує нам основну правду про початок усього в Божеськім створенні, не в силі протиставитися ніхто з людей. Найбільші вчені між людьми не можуть конкретними науковими даними заперечити величі та важливості змісту того короткого речення. Це просте, але глибокозмістовне речення, дає правдиву, повну та найкращу відповідь усім людям на велике питання: Де це все взялося?

Отже, триєдиний вічний Бог Своєю творчістю на початку привів для Своєї слави весь видимий і весь невидимий Всесвіт до буття без допомоги будь-якої передіснуючої матерії. Божа творчість — плановане започаткування всього, крім Самого Бога, Який є нестворений, незмінний і вічний. Тому Всесвіт і все, що в ньому, є Божим творивом. Бог є більший і окремішній від Свого творива, і хоч Він перебуває у Всесвіті, але Він перевершує його та перебуває поза ним. Трансцендентність Бога є однією з дуже важливих характеристик у Божеському відношенні до Всесвіту, як Творця до Свого творива, але це не означає, що Бог є далеко і виключно поза Своім творивом. Бог є в усьому, але і понад усе, і все є в Бозі, але все не є Богом. Біблія категорично виключає можливість деїзму та пантеїзму.

Божественну творчість у жодному разі не можемо окреслити Божою ідеєю, ані навіть Божим планом, бо Його творчість є справді втіленням Його ідеї — виконанням Його плану. З тієї причини Божа творчість є не лише виявом Його премудрості і розуму, але вона є актом Його особистої свободної волі. У Божій творчості ніщо, що ставалося, не ставалося несвідомо або інстинктивно, але у ній все є свідомо узалежене — і Всесвіт, і все, що в ньому, є вповні залежні від Бога, як Творця. За Словом Божим “Усе через Нього постало, і ніщо, що постало, не постало без Нього” (Ів. 1:3). А в іншому місці Біблія стверджує, що Бог “Сам дає всім і життя, і дихання, і все... бо ми в Нім живемо, і рухаємось, і існуємо...” (Дії ап. 17:25, 28).

Божа творчість не є тільки якийсь одинокий Його акт у минулому, до часу якого ми могли б повернутися, завернувши вказівки всесвітнього годинника назад, щоб дізнатись, “як” Бог створив світ і

“коли” він постав, бо той творчий акт стався у вічності, а не в часі. Модерна космогонія намагається створити “науковий міф” про створення Всесвіту, вдаючись у мета-емпіричні спекуляції, щоб заповнити т.зв. “науковими деталями” всю ту велику прогалину, яка в особливій мірі цікавить учених в напрямку збагнення космогонічної проблеми “як?”, але, одночасно, вона цілковито відкидає важливе питання “чому?” Всі наукові намагання емпірично збагнути спосіб Божественної творчості є абсолютно марні з того огляду, що ніхто з людей не може експериментувати поза часом у вічності, що залишило за собою певні сліди. Такі сліди можна шукати в часі, але не можна знайти їх поза часом у вічності. Вічність не є нескінченний час, але стан без часу, бо час є одним із проявів фізичного світу; якщо ж не було фізичного Всесвіту, не могло бути і часу.

За Словом Божим підставою створення всього є однинне джерело існування, а це — Бог у вічності. Ідея і план Всесвіту були в Бога перед закладами світу. Слово Боже запевняє нас, що триєдиний Бог живе у вічності: “Отож, Бог великий та невідомий, і недослідиме число Його літ” (Йова 36:26). “Перше ніж гори народжені, і поки Ти витворив землю та світ, то від віку й до віку — Ти Бог!” (Псал. 90:2). “Нехай же одне це не буде заховане від вас, улюблені, що в Господа один день — немов тисяча років, а тисяча років — немов один день!” (2 Пет. 3:8). Отже, з наведених місць Слова Божого розуміємо, що Божеська природа не є обмежена часом, вона не має ні початку, ні кінця, — Бог є вічний, ані не підлягає. вона часовій послідовності, — Бог є понад часом. У природі Божеських думок розрізняється логічна послідовність, але в них є відсутня хронологічна

наступність. Це не означає, що час, в якому ми живемо, для Бога не має об’єктивної реальності. Як Його твориво, час є так само дійсний, як простір, але у вічності Божеська природа не є обмежена ні часом, ні простором. Бог знає “вічне тепер”; споглядаючи на час з вищого кута зору, минуле, сучасне і майбутнє Всесвіту є тільки в іншому становищі, але перед Ним вони є так само дійсні, як для нас “тепер”. Бог є всюди-присутній, як у просторі, так і в часі, але Він є також поза простором і поза часом — у вічності.

Божа премудрість зреалізувала Божеську ідею Всесвіту в план перед його створенням. У Божому об’явленні вона свідчить про себе такими словами: “Господь мене мав на початку Своєї дороги, перше чинив Своїх, спервовіку, відвіку була я встановлена, від початку, від правіку землі. Народжена я, як безодень ще не було, коли не було ще джерел, водою обтяжених. Народжена я, поки гори поставлені ще не були, давніше за пагірки, коли ще землі не вчинив Він, ні піль, ні початкового пороку Всесвіту” (Пр. Сол. 8:22-26). Господь Ісус Христос, як Вічне Слово, як Однороджений Син від Отця, був з Ним до створення Всесвіту у вічності: “Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово. Воно в Бога було споконвіку” (Ів. 1:1-2). “...бо Ти полюбив Мене перше закладин світу” (Ів. 17:24). Слово Боже свідчить нам також, що Царство Боже було сплановане і приготвлене для віруючих від закладин світу: “Прийдіть, благословенні Мого Отця, посядьте Царство, уготоване вам від закладин світу” (Матв. 25:34). Обрання всіх віруючих в Господа Ісуса Христа сталося також у вічності перед закладенням світу: “Так як вибрав у Ньому (в Христі) Він (Бог-Отець) нас перше за-

ложення світу, щоб були перед Ним ми святі й непорочні, у любові, призначивши наперед, щоб нас усиновити для Себе Ісусом Христом, за впаданням волі Своєї” (Ефес. 1:4-5). Так само жертва нашого окупу від гріха й від вічної загибелі була встановлена і призначена ще перед закладами світу: “Ягнати, що призначений був іще перед закладами світу, але був з’явлений нам за останнього часу” (1 Пет. 1:20).

Отже бачимо, що концепція Всесвіту з усім, що є в ньому, тобто його ідея, форма, план і мета, були ще у вічності у Бога перед створенням в усіх деталях передбачені. Докладність планування творення Всесвіту бачимо з його доцільності структури, премудрости конструкції, величчя детальности, багатства різноманітності та чіткості накреслення. Ідеї або форми є першоджерелом розуму, премудрости, сили, конструкції, порядку і закономірности природи Всесвіту — вони виявляють Божеську діяльність у накресленні докладного детального плану Його творчости.

Після спланування ідеї створення Всесвіту наступає реалізація плану — втілення тієї ідеї. “На початку створив Бог небеса та землю”, — це перше речення Біблії накреслює абсолютну творчість Божу, яка є досконала, повна та всеохоплююча. Вираз “абсолютна творчість” окреслює створення Всесвіту “з нічого” не в розумінні того, немовби “ніщо” є якоюсь сутністю, що ми її не знаємо, але в значенні відсутности будь-якої передіснуючої матерії. Божа творчість не обмежується тільки до переробки існуючого матеріалу, але в Своїй всемогутності Бог є спроможний створити серед неіснуючого існує, дійсне і правдиве, — нову сутність.

Окреслення Божої творчости в Біблії не лише заперечує переформування вже

існуючої матерії, але також цілком відкидає ідею витікання чогось з сутности Божества при створенні Всесвіту, тому Слово Боже відкидає хибне поняття деяких людей, що Всесвіт — це частина Самого Бога, яка перенеслася від Нього до Всесвіту під час його створення. Слово Боже стверджує дуже ясно, що жодна частина Божества не перетікала у Всесвіт, ані найменша крихіточка передіснуючої матерії не була вжита під час творення світу, але все було створене Божим словом: “Вірою ми розуміємо, що віки словом Божим збудовані, так що з невидимого сталося видиме” (Євр. 11:3). “Бо сказав Він — і сталося, наказав — і з’явилось” (Псал. 33:9). “Нехай Господа хвалять вони, бо Він наказав, — і створились вони, Він їх поставив на вічні віки, дав наказа, — і не переступлять його!” (Псал. 148:5-6). Отже Бог створив нову сутність Всесвіту, яка не існувала перед тим, і цей творчий акт Його був добровільним, невимушеним актом раціональної волі з докладно накресленою достатньою метою.

Деякі вчені давньоєврейської мови не беруть першого слова “На початку”, а з ним також першого речення в абсолютному незалежному розумінні, а вважають, що так як найчастіше те слово в Біблії вживається в залежному конструктивному значенні, тому і тут воно повинно перекладатися в цей спосіб. Тому вони настоюють, що в залежному значенні першого речення початок першого розділу Біблії повинен виглядати ось так: “На початку Божого творення небес і землі, коли земля була пуста і порожня, і темрява була над безоднею, і Дух Божий ширяв над поверхнею води, — Бог сказав — “Хай буде світло!” — і сталося світло”.

Але таке, над міру складне, речення, безперечно, не відповідає звичайній роз-

## Слово історії

### ШКОЛА ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Відомо, що культура Київської Русі в XI — першій половині XIII стст. досягла високого злету і мала вплив на розвиток середньовічної цивілізації. Окрім успіхів у галузі архітектури, образотворчого, декоративно-прикладного мисте-

цтва, літератури, відзначимо, насамперед, здобутки давньоруської освіти.

Найавторитетнішим учбовим закладом тих часів була вища школа при Софійському соборі, заснована 1037 року Ярославом Мудрим.

Ярослав Мудрий не випадково відкрив школу при Київській Софії. Образ Софії (в стародавніх пам’ятках її малювали в формі книги, покладеної на престолі) втілював мудрість, знання, науки. Уже самим актом спорудження Софійського собору князь хотів підкреслити, що новий храм повинен стати не тільки центром руського православ’я, а й освіти.

Для забезпечення нормальних умов навчання Ярослав створив там фундаментальну бібліотеку. З цією метою він “собра писце многы и перекладше от грек на словенское письмо и исписаше книги многы”. Перекладачі та переписувачі працювали під безпосереднім наглядом князя. “Ярослав же сей... любим бе книгам и много написав положи в святей Софьи церкви, юже созда сам”, — стверджує літопис.

Далі літописець повідомляє: основне призначення книг бібліотеки полягало в тому, що “ими же поучашея вернии людѣи”, тобто діти київської знаті, які навчалися в школі. Подібне повідомлення є і в “Истории Российской” В. Н. Татищева, яке він запозичив з нині уже втрачених літописів: “Ярослав собрал писцов многих, переведа от

мовній побудові давніх єврейських речень, бо найчастіше вони були дуже короткі, незалежні речення, пов’язувані сполучником “і”. Далі, коли перше речення вважати залежним, тоді незалежним головним реченням мусить бути — “Бог сказав: “Хай станеться світло!” Але створення світла не є головною темою цього розділу, бо головною темою біблійної історії створення тут є створення світу: небес, землі та всього, що на них.

Отже, первинне розуміння першого речення, безперечно, мусить бути в абсолютному значенні: “На початку створив Бог небо та землю”. Таке просте речення у прямий і одвертий спосіб безпосередньо відповідає на важливе для кожної людини питання: Де це все, що оточує нас, взялося? Тому найкраще це перше речення розуміти в незалежному, всеохоплюючому й загальному значенні, бо воно в найпростіший спосіб навіть для найпростішої людини цілком задовільно стверджує важливий факт початку Всесвіту, факт його створення без передіснуючої матерії, і факт Божественної дії, якою Бог розпростер угорі небеса, а внизу — землю. Таке просте речення є добре зрозуміле для малої дитини, для звичайної людини, як і для вченої.

(Далі буде).

греческого на слов'янський язик; також повелел книги многия составити для учения”.

Свідчення про школу зустрічається й у відомому “Слові про закон і благодать” митрополита Іларіона. Виступаючи в Софійському соборі, він звертався до оточення Ярослава та учнів школи, як до людей “насытившихся с избытком книжной сладостью”, тобто таких, що мають ґрунтовну освіту.

Подібно до європейських університетів, у школі Ярослава в основу навчання було покладено “сім вільних мистецтв (наук)”: грамати́ка, арифметика, діалектика, риторика, музика, геометрія і астрономія. Тепер вченими встановлено — ще за життя Володимира Великого руською мовою була перекладена праця Іоанна Дамаскіна “Про дев'ять муз і сім вільних мистецтв (наук)”, якою користувалися педагоги давньоруських шкіл. Крім того, у київській школі по літописах вивчалися вітчизняна історія та, ймовірно, ще й право.

У Никонівському літопису згадується, що після закінчення тодішніх київських шкіл “книжного вчення” можна було продовжувати освіту у вищій школі “и бысть от сих множество любомудрых философов”. Безперечно, до таких навчальних закладів належала вища школа при Софійському соборі. Переклади окремих розділів “Категорій” Арістотеля (вони дійшли до нас в “Ізборнику” 1073 р.) засвідчують високий рівень математичних знань, які давала школа Ярослава. Внаслідок дослідження бібліографічних матеріалів Н. К. Нікольському вдалося скласти

список давньоруських письменників X—XI стст. (близько 50 імен та більше 100 назв творів). Можна припускати, що більшість письменників теж були вихованцями вищої школи.

За час князювання Ярослава в Києві перекладено з грецької та сирійської мов чимало праць історичного, географічного та філософського змісту. Є підстави стверджувати, що й переклади матеріалів з всесвітньої історії, філософії, географії, космогонії, психології, етики тощо здійснені випускниками цієї школи.

Звичайно, школа відбивала класовий характер феодального суспільства — тут здобували освіту діти князя, придворних вельмож і міської аристократії. Члени князівської сім'ї вважали її майже домашньою. Не випадково Володимир Мономах, згадуючи про освіту свого батька Всеволода Ярославича, писав, що той “дома сидя изучае пять язык”. У цій школі здобули освіту упорядники “Русской Правды” тисяцький Коснячко і Никифор Киянин, новгородський посадник Остромир, відомий каліграфіст Григорій, редактор “Ізборника” Іоанн.

Іноземні джерела засвідчують: вища школа Ярослава мала міжнародне значення. При дворі князя виховувались діти англійського короля Едмунда Едвін і Едуард, норвезькі конунги Гаральд і Регнвальд, майбутній король Данії Магнус Добрий, угорський королевич Андрій I та його брат Леванте, інші знатні особи іноземного походження.

В одній із скандинавських саг на-

## З ЖИТТЯ ВИЗНАЧНИХ ЛЮДЕЙ

Іван Пулюй

Ім'я Івана Пулюя відоме нашому народу за його чинну співпрацю з Пантелеймоном Кулішем над перекладом Святого Письма на рідну мову. Але що він був видатним фізиком, про це не відомо на батьківщині не тільки широкому загалові, а й навіть фізікам-фахівцям. Це й не дивно: двадцятилітній юнак покинув свій рідний Гримайлів і подався на студії до Відня, а до Галичини навідувався тільки зрідка. Усе ж даліше своє життя провів на чужині, в Празі, де вславився як видатний учений, винахідник і один із батьків сучасної електротехніки. В умовах національно-

го та соціального гноблення нашого народу він не міг знайти в себе дома застосування для свого таланту.

Іван Пулюй народився 2 лютого 1845 року в містечку Гримайлов на Тернопільщині. Його батько Павло був заможним міщанином. Одинадцятирічного Івася після закінчення місцевої початкової школи батьки відвезли до Тернополя, де він провчився в гімназії аж до 1865 року.

Після гімназії Пулюй подався на даліші студії до Відня. Тут він поступив на теологічний факультет університету.

Поряд з теологічними лекціями Пулюй відвідував виклади математики, фізики й астрономії на філософському факультеті університету. Ці науки так його захопили, що він після закінчення теології рішив віддатись фізично-математичним наукам. Перший крок у цьому напрямі був його переклад підручника геометрії на українську мову, хоч українських гімназій тоді ще не було.

Пулюй у 1872 році склав іспит на вчителя математики й фізики, але не забажав їти працювати в школу, вирішивши присвятити себе науковій праці. Пізніше писав він в автобіографії: “Коли б я мав ще раз починати жити і працювати, то не вибрав би собі інших наук, як природничі; тут вічні закони і непохитна правда”.

С. Б.

Пулюєві пощастило попасти до фізичної лабораторії відомого вченого професора Лянга, в якого він кілька років був асистентом. Деякий час викладав фізику й механіку в морській академії у Фіуме (тепер місто Рієка в Югославії). Тоді ж він побудував свій знаменитий апарат для визначення "механічного еквівалента тепла" (тобто виміряв, що для того, щоб підігріти 1 літр води на 1 градус Цельсія, треба затратити стільки енергії, як на підняття 425 кілограмів на 1 метр угору). Цей апарат демонструвався на Паризькій виставці в 1878 році.

Він продовжував свої студії у Штрасбургу (в Німеччині) і в тамошньому університеті здобув ступінь "доктора філософії природи" (так тоді називали фізику). Через два роки здобув право читати лекції і кілька років викладав нові як на той час дисципліни — "механічну теорію тепла" та "кінетичну теорію газів".

Рівночасно займався виготовленням різних фізичних приладів. Він мусив робити все власними руками, бо тоді у Відні не було ні одного порядного майстра-склодува. Його прилади демонструвались на різних виставках, і він дістав за них кілька похвальних дипломів.

У ці роки появилася нова ділянка науки й техніки — електротехніка, в яку включився Пулюй і який залишився вірним до останніх років своєї наукової праці. Своїми теоретичними працями та виготовленням приладів він звернув на себе увагу австрійських промислових і наукових кіл; його стали за-

прошувати на консультанта в питаннях електротехніки у різні фірми, наприклад, на фабрику зброї Верндля.

У 1884 році Пулюй отримав запрошення на кафедру фізики в німецькій політехніці у Празі; треба знати, що в 1869 році австрійський уряд, під натиском чеського народу, був змушений розділити Празьку техніку, до того часу німецьку, на дві рівнорядні: чеську й німецьку. Приймавши це запрошення, Пулюй працював у Празькій німецькій політехніці аж до переходу на пенсію в 1916 році.

Це були найкращі та найплідніші роки в житті нашого вченого. Маючи великий авторитет серед австрійських промисловців, а через них і підтримку в австрійського уряду, він міг забезпечувати свої лабораторії та майстерні найновішим обладнанням та тримати їх на високому рівні сучасної науки.

Він багато років викладав загальну фізику та електротехніку; і тільки в 1902 році добився створення для себе окремої кафедри електротехніки.

Окрім занять у своєму інституті, Пулюй працював багато і для електротехнічної промисловости. Він був консультантом та судовим експертом для всієї Чехії у питаннях електротехніки. Він планував та побудував кілька великих електростанцій.

Розмах його наукової діяльності був дуже широкий, та найбільше уваги він приділив науці про електричність та електротехніці. Почавши з 1880 року, він цікавився

явищами електричних розрядів у трубах з розрідженими газами і продукував так звані "катодні лампочки". Він уже в 1882 році був на шляху до відкриття, яке через три роки вдалося зробити Рентгенові, та він цим своїм дослідом не приділив належної уваги, зайнявся іншими працями, а тим часом Рентген його випередив.

Таким чином, це чистий випадок, що ми сьогодні говоримо про "промені Рентгена", а не про "промені Пулюя"... Та й у перші роки після цього відкриття ніхто не вмів робити таких добрих рентгенографій, як це робив Пулюй.

Помер Пулюй у Празі 31 січня 1918 року.

М. Ч.

## Ідеологічні непорозуміння

Г. Домашовець

Людське життя — постійна боротьба. А найгірша біда, коли така боротьба ведеться в однонаціональній спільноті. Для цього є різні причини. Щодо української спільноти, то ідеологічна боротьба не завжди впливає з народу, але побільшости від чужих ідеологій. Для нашого українського добра слід навести два приклади.

Другий рік, як проминула 80-та річниця смерті проф. Михайла Драгоманова. До останньої хвилини свого життя він працював у Софійському університеті в Болгарії, і спочив не на рідній землі, а на чужині. В тому часі прийшли на світ Дмитро Донцов і Михайло Мухин. І ці так само спочили на чужій землі. Всі вони походили зі Східної України: М. Драгоманів (1841-1895) з Полтавщини, Д. Донцов (1883-1973) з Таврії (Запоріжжя), а М. Мухин (1894-1974) з Києва, столиці України. Всі три любили свій народ. Що їх різнило? М. Драгоманів бачив, що Україна буде вільною, щасливою і незалеж-

ною, самостійною державою; коли всі інші сусідні й дальші народи будуть мати волю й самостійність, тоді буде в цілому світі правда й справедливість, і в цьому крилась його ідеологія про "космополітизм". М. Драгоманів передбачував, що до світового національного братерства, як державного суспільного співжиття, людство буде силкуватись. Крайні націоналізми, як італійський фашизм, німецький націонал-соціалізм, провалились, по них лишилася сумна згадка. Щось подібне буде з російським націонал-комунізмом. Д. Донцов і М. Мухин, мимо того, що дожили до атомної доби, пережили другу світову війну й бачили долю шовіністично-націоналістичних провідників та їхніх держав, не врахували цей досвід для прийдешнього. Яка різниця в ідеологіях "космополітизму" і "націоналізму"? Відомо, що це слова латинські, які присвоїлися в українській мові, і час-від-часу викликають зайві суперечки.



М. Драгоманів будував свій “космополітизм” на ґрунті християнізму. По суті християни в усіх церквах, усіх віровизнаннях опираються на науці Ісуса Христа: “Щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я в Тобі” (Ів. 17:21). На Сході Європи московські царі підбивали силою інші народи, а пануюча Церква ці експансивні насилля благословила. Михайло Драгоманів такого “космополітизму” не схвалював, — він виступав проти всякої диктатури, всякого насильства. Вистачить з увагою прочитати його працю “Про волю віри”, яка появилася друком 1895 року, можливо, ще за його життя. Друге видання появилось у Нью-Йорку 1918 р., третє появилось накладом “Кирило-Методіївського Братства” в Ірвінгтоні 1974 року. Драгоманів у своєму “космополітизмі” розумів, що люди, кожна нація, що він називав “громадівством”, створені Богом, і кожному народові під сонцем призначене місце, і всі люди мають жити на своїх землях, як добрі сусіди, помагаючи одні одним з братнього обов’язку працею та добрими порадами. Ось що він пише у своїй праці “Про волю віри”: “Нема чого дивитись на те, хто якої віри й церкви, і що може інший вільнодумець і не хоче належати ні до якої. Все те діло сумління кожного, а в спільних справах треба йти вкупі до того, що для всіх потрібне й корисне для кожного, хто не бажає жити неправдою і кривдою іншого”. Хіба такий “універсалізм” мав би бути злом для людей? Ні, це добро, і ще раз добро.

Д. Донцов бачить катастрофу

українського народу, і всю вину кладе на соціал-демократів, але не насвітлює причин, що зродило тих соціал-демократів. Д. Донцов промовчує, що між духовенством і українською інтелігенцією, робітником і селянином не було контакту. Тут треба навести уривок із його праці “Хрестом і мечем”: “Цілій нашій справі все бракувало глибини, всі думки наші були імлісті, бракувало дійсних вождів, “що без них маса — отара овець”. Про ідеолога цієї інтелігенції писав Іван Франко, що ідеї Драгоманова були “наївними міркуваннями мужика, що не бачив світа і не потрапить підняти думкою до зрозуміння вищої суспільної організації понад свою громаду, або свій повіт”. Хто цьому винен, — Донцов не говорить. М. Драгоманів хотів того “мужика” підняти вище, щоб він поза своїм селом і повітом бачив щось більше! І власне Іван Франко, що знав долю свою і свого народу, у передмові до другого видання переписки з М. Драгомановим говорить:

“Тепер я розумію ясно, як мало ми, його ученики, розуміли Драгоманова за його життя, як мало ми були здібні піднятися на ту висоту знання і поглядів, на якій він стояв і з якої не спускався ніколи. Він був для нас правдивим учителем, і вповні безкорисно не жалував праці, писань упімнень і навіть докорів, щоб наводили нас, лінивих, малоосвічених, вирослих у рабських традиціях нашого глухого кута, на кращі, ясніші шляхи європейської цивілізації. Можна сказати, він за вуха тягнув нас на той шлях, і коли з генерації, що

більше або менше стояла під його впливом, вийшла користь для загального і нашого народного діла, то це в найбільшій мірі заслуга покійного Драгоманова”.

Здається, що до слів І. Франка зайве пояснення.

Ми, сучасники атомної доби, так збагачені пресою, друкованим словом, інформаціями радіо та телебачення, що для нас стає просто маловажним те, що було, що є, і що буде. І ця маловажність нас заколисує. Ще слід навести один уривок із статті М. Тремїїва “Пам’яті Михайла Миколаєвича Мухина”, надруковану у “Свободі” в 1974 році:

“Послідовний націоналіст і реальний критик, він, по війні, скритикував і гостро засудив Драгоманова, що принесло йому широку, але ефемерну популярність в певних колах, проте його помилка була ця, що він скритикував його, не беручи до уваги даної доби. Він,

очевидно, був цього свідомий, і в одному з останніх листів запитав мене руба: “Які, на мій погляд, були бази популярності Драгоманова?” Але я не встиг вже відповісти. Знаючи, що це є дражливе питання, я не висловлював своєї думки, а надіслав йому мою розвідку “Джакомо Казанова, як історик України, і мораліст”, яка мала йому показати, що все треба розглядати в контексті доби. Він дуже зацікавився моїм відкриттям, але невідомо, чи зрозумів натяк”.

Багато критиків, публіцистів не завжди пишуть свої статті, чи праці, як про це радив письменник Лев Толстой, щоб те, що ми пишемо, “пересіяти через сім сит”. Крім цього, щоб писати правду, треба й жити правдою, як про це говорив Іван Франко, прощаючи родину Сушків, які виїжджали до Канади: “Мої друзі, де б ви не були усюди і завжди говоріть щиру правду!”

## ФЕНОМЕНИ ЖИТТЯ

### ВЕНТРОЛОГІЯ

Про цей феномен писав у своїх працях давньогрецький історик Платон. Проте й досі йому немає задовільного наукового пояснення. Відомо тільки, що вентрологія, або, інакше, черевомовлення, є надзвичайно рідкісним даром, таким рідкісним, що можна на пальцях перелічити людей, які його мали.

Відомий німецький письменник минулого століття Моріц Сафір у

своєму “Лексиконі світового гумору” розповідає про випадок, який стався на поштовому тракті. Двоє грабіжників напали на карету. Вбивши візника, вони відчинили дверцята і побачили там чоловіка.

— Невже ваш собака вміє розмовляти?!

— Гроші або смерть! — вигукнувши цю сакраментальну фразу,

розбійники приступили до своєї справи. Раптом поблизу пролунав голос:

— Жане, стріляй!

Грабійники остовпіли з переляку, а потім дали дьору. Хто ж урятував подорожнього? Він сам, скориставшись своєю здатністю до черевомовлення.

Ось ще один випадок, про який нещодавно розповіли газети.

Стався він в одному з ресторанів Монте-Карло. До столика, за яким сидів скромно вдягнутий чоловік, підійшов американець і, не спитавши дозволу, безцеремонно зайняв стілець навпроти.

— Кельнер! Дві порції сосисок, — зажадав він.

— Мені теж, — сказав сусідів собака.

Американець очманів від здивування.

— Так, — усміхнувшись, відповів господар, — це унікальний пес.

— Купую, — рішуче сказав американець. — Скільки?

— 1000 доларів.

— О'кей! Тільки хай він ще щось скаже.

— Добре, — почувся голос собаки, — але про що мені з вами балакати? Адже ви дуже нечемні, містере.

— Купую, — остаточно вирішив бізнесмен і виклав гроші на стіл. — Я або продам його з великим зиском, або примушу висловлювати свої думки. Відтепер говоритиме він, а я буду мовчати.

— Я теж, — відповів собака, не вимовши більше жодного слова. І це зрозуміло, адже його господар був вентролог.

У минулому вентрологія викликала у багатьох людей містичний жах. Згодом спробували розібратися в цьому явищі.

У відомому словнику Ожегова написано: "Черевомовець — людина, що має здатність черевовіщати. Черевовіщати — говорити, не ворушачи губами, створювати враження, ніби звуки виходять зсередини, з черева". Про це начебто свідчить і друга назва явища: латинське слово "вентер" у перекладі означає живіт.

Проте експерименти учених доводять, що ця назва неправильна. Виявляється, звуки, які видає вентролог, народжуються в роті, з допомогою м'язів гортані та піднебіння. І суть вентрології не стільки у здатності розмовляти, не ворушачи губами, скільки у створенні ілюзії, буцімто голос лине з іншого місця.

Той, хто вміє говорити, але не вміє слухати, виконує функції людини тільки наполовину.

Легко поважати людство в цілому, але спробуйте поважати окремих людей! Серце треба берегти. І не тільки своє.



## Наше здоров'я

### БОСОНІЖ ПО РОСІ

Здоров'я не можна купити в магазині, його не видають як винагороду за сумлінну працю. Отож слід організм тримати в такій формі, щоб він міг протистояти таким ворогам людської радості, як ангіна, нежить, простудні кашлі, загострення гіпертонічної хвороби, ревматизму тощо.

Що ж то за сили, які створюють та підтримують здоров'я? Це холод і спека, сонце і повітря та вода. А які ж сили сприяють ослабленню організму, розвиткові простудних та інших захворювань? Це знову ж таки охолодження та перегрівання, пов'язані із змінами температури повітря, коливаннями атмосферного тиску, геомагнітними бурями тощо.

Таким чином, одні й ті ж фактори зовнішнього середовища за одних умов ослаблюють здоров'я, сприяють розвиткові захворювань, за інших, навпаки, зміцнюють його, роблять організм людини більш витривалим і стійким.

За оптимальних умов життя людини захисні та пристосуваль-

ні сили організму завжди переборюють шкідливий вплив зовнішнього середовища. Тому людський організм, якщо йому свідомо не заважати, постійно вдосконалюється, пристосовується до зовнішнього середовища.

Спостереження над зимівниками в Арктиці та Антарктиді, над альпіністами доводять: простудні захворювання виникають не стільки від ступеня охолодження чи перегрівання, скільки від того, що коливання температури виявилось для організму раптовим і він не встиг до них пристосуватись.

Для зміцнення здоров'я необхідні систематичні охолодження та нагрівання організму, під час яких він звикає до найраптовіших коливань температури. Загартувати організм слід так, щоб без шкоди для здоров'я людина могла б переносити температурні та інші подразнення зовнішнього середовища.

Оздоровча дія загартування доведена давно.

А. П.

## ЗВІДУСІЛЬ

• 31 серпня в Гонолюлю Генеральна Асамблея шостого Конгресу Світової Психіатричної Асоціації 90 голосами проти 88 прийняла резолюцію, в якій засудила зловживання психіатрією в СРСР. Прийнята також резолюція, що закликає до створення міжнародної комісії з ме-

тою дослідження зловживання психіатрією.

• 304 психіатри світу, учасники шостого Світового Конгресу Психіатрів, який закінчився 3 вересня в Гонолюлю, підписали українську петицію Комітету Хельсінських Гарантій для України, до-

магаючись звільнення всіх осіб, які перебувають у психіатричних в'язницях СРСР за свої політичні, релігійні чи національні переконання.

• О. Подрабинець, бувший медичний асистент однієї психоклініки в СРСР, доповів на шостому Конгресі Світової Психіатричної Асоціації, що йому відомо 12 "особливих" клінік у СРСР, де ув'язнено близько 1000 "пацієнтів", переважно політичних дисидентів. Він припускає, що їх є значно більше. Всі вони підпорядковані КГБ і засекречені.

• Доктор М. Штерн, недавно випущений із СРСР, оповідає про жахи радянських концтаборів, про помії замість їжі, про жахливі умови в бараках, де люди дослівно задихаються від скупчення, про каторжну працю. "Як лікар, я бачив людей по-різному, — сказав Штерн, — але ті три роки, що я пробув у таборі, вбили в мені душу".

• Близько 300 радянських міліціонерів та агентів КГБ розганяли протягом шістьох годин релігійну демонстрацію баптистів у місцевості Брянськ, побивши при цьому 150 осіб. Баптисти протестували проти закриття 28 серпня новозбудованого молитовного дому. Понад 60 осіб агенти КГБ замкнули в молитовному домі і тримали два дні без їжі і води.

• Замісник державного секретаря у справах Східної Азії Річард Холбрук виступив перед комітетом Палати Представників, що досліджує порушення прав людини в Камбоджі та В'єтнамі. Холбрук повідомив, що новий комуністичний уряд вбив на камбоджській території 1 200 000 людей.

• З ініціативи Національної академії наук ЗСА проведені дослідження, які допоможуть передбачити майбутні зміни в нашому кліматі. Найзначнішою подією, на думку вчених, може бути кінець між-

льодовикового періоду відносно теплого клімату, який панує на планеті останніх 10 тисяч років. Такі періоди, як було нещодавно встановлено, тривають від 8 до 12 тисяч років і закінчуються інколи несподівано. Отже, і нинішній м'який клімат зміниться холоднішим, однак у вчених нема єдиної думки відносно часу і масштабів цього похолодання. Воно може початися через кілька тисяч років, а може — й у наступному столітті. А як впливає на клімат діяльність людини? Виробляючи електроенергію, ми водночас "зігріваємо" атмосферу. До середини XXI ст. розвиток енергетики сягне такого рівня, що одержане при цьому тепло може внести в клімат досить істотні зміни.

• Згідно з опублікованими статистичними даними, у 1976 році в ЗСА зареєстровано 2 133 000 одружень. Розлучень — 1 077 000, тобто на 51 000 більше, ніж у 1975 році, та понад двічі більше, ніж десять років тому.

• В японському місті Осака застосували оригінальний спосіб покарання водіїв, які порушують правила вуличного руху. Коли вже не допомагають ні попередження, ні штрафи, на автомобіль наносять великі яскраві плями. Вони водночас попереджають пішоходів та інших шоферів про "дорожного пірата". Власник такої машини не має права змивати плями без дозволу властей.

• За традицією Індонезію називають країною трьох тисяч островів. За останніми даними, що були опубліковані в Джакарті, Індонезія нараховує 13 500 островів. Тільки 6 000 з них мають назви і лише 992 населені.

• Деякі південноамериканські мурашки виконують функції постачальників. Вони збирають мед з рослин, зберігають його у своєму черевці й пропонують його своїм співбратам, коли ті голодують.

## П'ЯТНАДЦЯТЬ РОКІВ

25 вересня 1977 року, під час святкування Дня Подяки, Українська Баптистська Церква Ірвінгтону, Нью-Джерсі, врочисто відзначила 15-річчя журналу "Віра й Наука".

Численні гості, що прибули на свято, мали можливість почути від пастора Церкви і редактора журналу Володимира Домашовця, а тоді від головного редактора Івана Беркути, про служіння, що ось уже протягом п'ятнадцяти років тихо, наполегливо та самопосвятно виконується.

Листи, що постійно надходять від читачів, просякнуті захопленням, вдячністю та пережитими благословеннями.

Присутні працівники "Віри й Науки" і гості приєдналися до вдячної молитви Господеві за доручену працю, за розсіянних по світу читачів та всіх тих, що жертвенно підтримують своїми засобами.

На закінчення головний редактор, за особливі зусилля в співпраці, вручив срібні медалі паст. В. Домашовцю та Анатолію Беркуті.

Редакційна і Видавнича колегії закликають усіх шановних Читачів та Добродіїв підтримувати і надалі це спільне змагання за найвищі ідеали, так життєво необхідні у наш розбурханий вік для добра рідного народу.



## НАДІСЛАНІ ВИДАННЯ

Г. Домашовець. „Світовий Союз Баптистів і Коротка історія Баптистів з 1936 року”. Видавництво „Кирило-Методіївське Братство”. Сторінок — 120.

У книжці коротко подано історію важливої, жертвенної місійної праці, а також Віровизнання Баптистської Церкви.

Г. Домашовець. “Християнство й антитринітаризм”. Видавництво “Кирило-Методіївське Братство”. Сторінок — 56.

Історично-релігійна розвідка.

Виписувати по адресі:

G. Domashovetz, 52 Woodlawn Place, Irvington, N.J. 07111, USA.